

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра теорії та історії світової літератури

КУРСОВА РОБОТА

з історії української літератури

на тему: «Художній світ повісті Євгенії Кузнецової «Драбина»: характери,
деталі, подробиці»

Студентки групи СЛ(укр)03-21

Спеціальності 014 Середня освіта
спеціалізації 014.01 Українська мова і
література, освітньої програми
Українська мова і література,
англійська мова, зарубіжна література
Фабер Л. М.

Допущена до захисту «___» _____ року

Науковий керівник

проф. Мейзерська Т. С.

Завідувач кафедри

проф. Шимчишин М. М.

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ЄКТС ____

Київ – 2023 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. МОТИВИ ТА РОЛЬ ХУДОЖНЬОГО СВІТУ В ПОВІСТІ Є. КУЗНЕЦОВОЇ «ДРАБИНА»	8
1.1. Мотиви в художньому світі повісті «Драбина».....	8
1.2. Роль художнього світу у створенні атмосфери повісті Євгенії Кузнецової «Драбина».....	11
Висновки до першого розділу.....	15
РОЗДІЛ 2. Аналіз художнього світу повісті «Драбина».....	17
2.1. Система персонажів як складова художнього світу.....	17
2.2. Психологічний аналіз головних персонажів.....	30
2.3. Деталі та символи у повісті «Драбина».....	35
Висновки до другого розділу.....	40
ВИСНОВКИ.....	41
РЕЗЮМЕ.....	44
SUMMARY.....	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	48

Сьогодні диктує нам нові правила, виклики, вимоги, умови життя, напрямки, підходи, пріоритети, можливості, необхідність постійного вдосконалення. Сумно визнавати, що у цивілізованому світі, у XXI столітті існують такі явища як тероризм, війна, торгівля людьми, утиск прав і свободи людини. Війна...

За цей час укріпився у свідомості дух національної єдності, патріотизм. Ми неначе по щаблях драбини рухалися вгору до наших потаємних струн душі.

Повномасштабне вторгнення торкнулося кожного, люди опинилися в окупації, з'явилося багато вимушених переселенців. У кожного різний емоційний рівень сприйняття подій, але ця війна нас однозначно об'єднала, об'єднала родини, сусідів, містян, українців. Вона показала справжніх патріотів і водночас викрила зрадників. Повномасштабна війна змінила світ, і передусім вона змінила систему цінностей українців.

Але ж життя не зупинилося в день початку війни. Зокрема це демонструє і поява нової художньої літератури, що висвітлює бойові дії, окупацію, агресію, опір, вимушені переїзди, повернення додому, спроби скласти до купи потрощене на уламки життя та неабиякі зусилля його продовжувати. Попри все. За часів військових дій на літературному обрії з'явилися нові імена, одним з яких є Євгенія Кузнецова, її книга «Драбина» стала світовим бестселером. Це розповідь про мільйони українців, розкиданих по усьому світу, про пошук себе, внутрішньої гармонії, пристосування до нових умов, кохання й перемоги, боротьбу за автентичність своєї нації.

Мені дуже болить ця тема, бо я – двічі вимушена переселенка і події повісті «Драбина» – це відображення й моєї історії.

Будь-які соціальні катаклізми, стають неабияким поштовхом до культурного розвитку й потужно впливають на сучасний культурний простір держави. Війна принесла нову тему в українську літературу. Перше, що ми

уявляємо при слові «війна» – фронт, смерть, розруха, біль. Повість «Драбина» написана вже після початку повномасштабного вторгнення і нагадує нам, що війна має багато різних відтінків. Тут описана одна зі сторін війни – життя в евакуації – через сімейні стосунки, переживання, хвилювання, внутрішні страхи і боротьбу, силу людського духу і звичайно ж кохання. Є.Кузнєцова порушила надзвичайно важливу для українців тему часів війни – пошук свого призначення в житті.

У «Драбині» точно передане відчуття вигнання з власного дому, втрати близьких, невизначеності, розпачу, внутрішньої боротьби. Коли нічого навкруги не приносить радості, немає уявлення майбутнього і ти намагаєшся забути в побутових справах, але щодня якась дрібничка нагадує твоє довоєнне життя, спливають спогади минулого. І в цей момент розумієш – які ми були щасливі.

Актуальність дослідження полягає у тому, що повість написана про нас та в наш час. У кожному герої ми впізнаємо себе. Усі меседжі, що доносить «Драбина» читачеві, українцям добре знайомі, проте, можливо, у цьому й полягає сенс читання повісті – в озиранні, у згадуванні, у впізнанні себе. Це ніби обережний і поступовий рух драбиною – поволі, крок за кроком, доки знову не відчуєш ґрунт під ногами або не досягнеш своєї мети. Треба тільки бути обережним, бо деякі жердинки вже можуть бути надпиляні.

Мета дослідження полягає в наданні образної характеристики персонажів, враховуючи вплив повномасштабного вторгнення, та розкритті значення символів повісті для розуміння ролі художнього світу у вирішенні основних тем та мотивів твору.

Досягнення цієї мети передбачає розв’язання низки завдань:

1. висвітлити мотиви в художньому світі повісті;
2. розглянути поняття «мотив» у художньому творі та «художній світ»;
3. визначити роль художнього світу у створенні атмосфери повісті;

4. проаналізувати та охарактеризувати головних персонажів та визначити місце кожного в їхній системі;
5. висвітлити вплив повномасштабного вторгнення на персонажів, їхні дії та емоційний стан;
6. розглянути символіку, присутню у творі;
7. проаналізувати та інтерпретувати глибину сюжету та можливі підтексти.

Об'єктом дослідження є сучасна українська повість «Драбина» Євгенії Кузнецової.

Предметом дослідження є образна характеристика персонажів під впливом війни.

Методологічні засади роботи. Художній твір слід аналізувати в сукупності всіх його елементів, у їх синтезі, взаємодії. Для досягнення мети дослідження застосовані герменевтичний та психологічний методи аналізу літературного твору шляхом проведення пообразного аналізу. Пообразний шлях аналізу обрано тому, що система персонажів стає тією домінантою, за допомогою якої у єдності форми і змісту розглядаються всі інші компоненти твору. Метод психологічного аналізу передбачає знайомство з психологічним складом і структурною персонажа, психофізіологічними властивостями, темпераментом. Принцип «герменевтичного кола» (одне із центральних понять герменевтики) дозволяє зрозуміти ціле через його частин – і навпаки. Отже, адекватне розуміння художнього тексту завжди вимагає повернення від цілого до частини, від частини до цілого. «Герменевтичне коло» ніколи не є замкненим, адже й інтерпретація завжди є відкритою. Повість «Драбина» є історичним текстом, що є неодмінною частиною будь-якого аналізу за герменевтичним методом. З іншого боку, читач також закорінений у свою історичність, перебуває в контексті певної традиції, говорить певною мовою тобто існує в певному окресленому горизонті.

Структура та обсяг роботи. Робота складається із вступу, двох розділів, перший з яких розкриває мотиви та роль художнього світу

«Драбини», зосереджує увагу на особливостях твору, другий – безпосередньо містить аналіз художнього світу повісті, що розкривається через систему персонажів, їх внутрішній світ, трансформацію свідомості крізь призму війни, внутрішню боротьбу із собою, а також деталі та символи. Дослідження завершується висновками та списком використаних джерел.

Загальний обсяг роботи становить 50 сторінок.

Практична та теоретична цінність роботи полягає в тому, що вперше проведений докладний аналіз твору Є. Кузнєцової «Драбина». Книга нова, 2023 року видавництва, та ще відсутня детальна аналітика цього художнього твору. Матеріали цієї роботи можуть бути використані викладачами та студентами-філологами для аналізу сучасної художньої літератури воєнної тематики.

Новизна роботи полягає в розкритті художнього світу повісті через призму війни, почуттів, думок, переживань.

РОЗДІЛ 1. МОТИВИ ТА РОЛЬ ХУДОЖНЬОГО СВІТУ В ПОВІСТІ Є.КУЗНЄЦОВОЇ «ДРАБИНА»

1.1. Мотиви в художньому світі повісті «Драбина»

Художня література завжди була джерелом незабутніх емоцій, здатна занурити нас в новий світ, де захоплюючі історії розкриваються перед нашими очима. Серед численних талановитих письменників сучасності особливе місце займає Євгенія Кузнєцова, авторка повісті «Драбина». Не зважаючи на те, що це воєнна література, війна в повісті є фоновою. Хоча й сцени війни не описані на полі бою, але її мотив прослідковується у кожній главі. Це унікальне творіння, що зачаровує своєю глибиною, характерами персонажів і художнім світом, що передають усі нюанси людських почуттів та емоцій у вимушеній еміграції.

Мотив дозволяє зазирнути углиб будь-якого художнього твору та краще зрозуміти думки й посыл автора. Він допомагає читачу пізнати сенс, дозволяє побачити всю його невичерпність і глибину, що є кінцевою метою філологічного аналізу та інтерпретації будь-якого художнього тексту.

Творчість письменника не можна відривати від тієї атмосфери, в якій вона розвивалася. Якщо письменник народився, виріс, проживав у певній місцевості, це не могло не позначитися на його біографії та творчості. Місцевий фольклор, зворушлива краса навколишньої природи, знайомство з внутрішнім світом людей, їхніми мріями та сподіваннями – все це впливало на творчість письменника, сприяло розвитку його таланту.

Євгенія Кузнєцова – письменниця, блогерка, перекладачка з англійської, іспанської та німецької мов, дослідниця медіа та комунікацій. Народилась та виросла в Україні. Наразі проживає в Іспанії, де й захистила дисертацію з магічного реалізму. Авторка книг «Спитайте Мієчку», «Готуємо в журбі» та «Драбина». Цікавиться темою мовної реальності та мовами загалом.

Поштовхом для написання повісті «Драбина» став вдалий художній дебют – роман «Спитайте Мієчку», що створив цілий світ авторки, який читачі прийняли і полюбили. Наприкінці 2021 року видавництво «Старий

Лев» анонсувало нову книжку авторки з іншою назвою – про компанію людей, які вирішили жити в одному домі, що, як відомо, непросто. Наонлайн-презентації «Драбини» письменниця розповіла, що до 24 лютого вже тривалий час працювала над твором, але саме після вторгнення зрозуміла, що звело всіх її персонажів до купи – вони тікали від війни.

Мотив у художньому творі є не тільки складником сюжету, а і його рушієм. Дослідники майже однотайні в тому, що мотив динамізує сюжет, впливає на розвиток подій, визначає сюжетні колізії. Він організує не тільки сюжет, а всю структуру художнього твору, поряд з іншими компонентами бере участь у створенні художнього світу. Говорячи про участь мотиву в організації художньої структури твору, не можна обійти увагою його роль у створенні характерів. Як правило, у художньому творі характер розкривається через мотиви, які обумовлюють вчинки та духовні колізії персонажа. Мотив дозволяє показати авторові внутрішній світ героя, його стосунки з іншими героями, ставлення до світу тощо. Таким чином, крім уже відзначених функцій, мотив виконує і характерологічну функцію, він суттєво впливає на створення художнього образу і є одним із засобів його створення.

Головним мотивом «Драбини» я визначила військові дії в Україні. Цей мотив прослідковується і в характерах героїв, і в їхньому психологічному стані, в їхніх думках, внутрішніх монологів, діалогах, поведінці, вчинках, побуті, родинних стосунках. Ховаючись від війни, родина опинилася в будинку Толіка в Іспанії. Толік – ІТ-спеціаліст, який виїхав за кордон до початку повномасштабного вторгнення і вже встиг заробити на власний будинок. Думаю, місце вибрано не випадково, авторка мешкає в цій країні. І їй добре вдається передати атмосферу проживання в чужому будинку, атмосферу країни, місцеві традиції, ставлення мешканців до українців, пейзажі. Але туга за Україною сильніша безпечного місцепроживання. «Толік думав про ракети, снаряди, вибухи, тіла, про те, як вся країна прокинулася у війні, і Рауль розчинявся на тлі його благополучної вулиці, барів, гомону їхніх відвідувачів, на тлі недоречно веселої пальми, з якої сипались

жовтогарячі фініки.» [4, с. 5]. «Щоразу, коли згадували тих, хто воює, йому всередині розливалось щось середнє між соромом і дошкульним ниттям, і щоразу, коли йшлося про когось, хто лишився в Україні, але на фронт не пішов, він жадібно слухав ці імена, наче вони його якось виправдовують.» [4, с. 5].

В повісті «Драбина» мотив війни добре відображений на прикладі переїзду всієї родини Толіказ сімейством котів та собакою до нього після повномасштабного вторгнення. Це подія, яка показує серйозність і загрозу, яку приносить війна, і вплив на життя людей. Також показує, як війна впливає на особисте життя індивідів. Вона розірвала звичність їхнього життя, змусила їх залишити своє рідне місце та відправитися в незнайоме середовище з метою врятуватися від небезпеки. Цей мотив додає глибини і емоційної напруженості до повісті, показуючи, як війна може змінити життя людей назавжди.

У повісті «Драбина» мотиви в художньому світі відображають різні теми, ідеї, які авторка хоче передати читачеві. Основні мотиви, окрім війни, які можна віднайти в цій повісті, включають такі:

1. Мотив самореалізації: Головний герой пройшов складний шлях самовдосконалення, намагаючись знайти своє місце у світі та досягти своєї мети.

2. Мотив мрій і бажань: Повість акцентує увагу на важливості мрій та бажань, а також на зусиллях, необхідних для їх досягнення.

3. Мотив внутрішніх перешкод: Герой зіткнувся зі своїми внутрішніми перешкодами, такими як страхи, невпевненість і сумніви. Він змушений боротися з ними, щоб зрости і розвинутися.

4. Мотив важливості взаємодії з іншими людьми: У повісті авторка звертає увагу на важливість взаємодії з оточуючими людьми, формування стосунків та підтримка інших у досягненні мети.

5. Мотив любові: Авторка порушує питання: «Чи може бути кохання не на часі?».

6. Мотив зростання і вибору: Головний герой стикається з виборами та дилемами, які впливають на його розвиток. Він змушений робити важливі рішення та визначати свою життєву позицію.

7. Мотив природи: Природа є важливим елементом в художньому світі повісті. Вона символізує гармонію, відновлення та внутрішню силу героя.

8. Мотив символів: Головним символом є драбина. «Драбина стала частиною суспільного договору в цій хаті — про неї згодом усі знали, але всі робили вигляд, що це Толікова таємниця».

9. Мотив втрати та смутку: Головний герой стикається зі втратою родича на війні, розчаруванням і смутком у своєму житті. Це додає емоційної глибини до його персонажа та розкриває його внутрішній світ.

10. Мотив пошуку сенсу життя: Повість висловлює питання про значення і мету життя. Герой шукає своє місце у світі, розуміння і внутрішню гармонію.

11. Мотив свободи: Герой шукає свободи від обмежень, створених перебуванням родини в його домі. Він прагне вільно жити за своїми власними правилами.

12. Мотив родинних стосунків: Мама, сестра, двоюрідні тітка та дядько, подружка сестри, сімейство котів – свекруха з невісткою, песик тітки – це ї є сім'я головного героя. Толік відчуває за всіх відповідальність.

Ці мотиви допомагають створювати багатогранний художній світ повісті «Драбина» і показують різні аспекти життя та внутрішнього світу головного героя, підкреслюють його зміну та розвиток, розкривають переживання та визначення життєвих цінностей. Художній світ заповнений численними деталями, ідеями, які розкриваються по ходу розповіді. Вони допомагають нам сприймати повість як складну мозаїку ідей і емоцій, яка порушує важливі питання людського існування.

1.2. Роль художнього світу у створенні атмосфери повісті Євгенії Кузнецової «Драбина»

Працюючи над літературним твором, письменник «вибудовує» своєрідний художній світ, що матеріалізується лише в певній формі та художній системі. Його елементи – композиція, сюжет, система образів, мова тощо – тісно пов'язані між собою, творять художню цілісність.

Приступаючи до дослідження особливостей художнього світу повісті «Драбина» дамо визначення поняття «художній світ», щоб з'ясувати його складові, врахувати особливості вивчення, визначити специфіку та методику аналізу.

Художній світ - створена уявою письменника і втілена в тексті твору образна картина, яка складається з подій, постатей, їх висловлювань і виражених ними духовних феноменів (уявлень, думок, переживань тощо). Він співвідносний з предметною, соціальною і психологічною реальністю, хоч наділений автором (творцем) антропоморфними і просторово-часовими вимірами, упорядкований композицією твору відповідно до задуму митця. У цьому сенсі художній світ є духовно-інтенціональним утворенням з власною логікою, тому художній світ трактується як друга, власне художньо-естетична, реальність, що має духовний, фікційний характер. Він конкретизується насамперед у зв'язку з його суб'єктом (художній світ письменника) і формою втілення (світ художнього твору). Єдність і своєрідність забезпечується темою (тематикою), ідейним пафосом, композицією і стилем твору [21].

Персонажі характеризуються за допомогою вчинків, особливостей характеру, форм поведінки, спілкування (значим є не тільки те, що робить людина, але і її поведінка при цьому), рис зовнішності, близького оточення, речей, що належать героєві, побуту, думок, почуттів, намірів. Всі ці вияви людини в літературному творі, як і в реальному житті, мають певне ядро – ціннісну орієнтацію або ж її можна назвати життєвою позицією.

Людина, яка не вміє аналізувати твір, не зможе достатньо глибоко прочитати текст і ґрунтовно осягнути авторську позицію.

Внутрішній світ художнього твору виявляє себе, передусім, через особливі закони простору і часу, тому аналіз художнього світу це насамперед аналіз просторово-часової організації твору. Характеристику художнього світу можна розділити на такі складники: образ героя, характеристики пейзажу, просторово-часова характеристика світу, предметність (речі) і художні деталі. У кожному елементі можна побачити особливості усього твору. Аналіз сюжету дає змогу зрозуміти і зміст твору, і творчість письменника, бо сюжет – це найважливіший ключовий елемент художньої системи. Тому його й називають своєрідним вікном у художній світ. У теорії літератури сюжет – це конкретна система подій, через які письменник розкриває характери персонажів, їх філософські, моральні, ідейні позиції, авторську концепцію зображуваного.

Так, основу повісті «Драбина» Євгенії Кузнецової становить історія життя української родини за кордоном у перші місяці після повномасштабного вторгнення РФ в Україну, наповнена запахом херсонських помідорів та присмаком борщу, доповнена розповіддю про наслідки військових дій, європейців, «хороших руських», з детальним описом інтер'єру, зі вкрапленнями живописних місць, з відступами про «багаж минулого», що сприяє панорамності зображення. В основу твору покладені життєві факти. У сюжеті розкриваються пов'язані між собою події, вчинки персонажів, їх думки, переживання, настрої, які характеризують душевні порухи героїв, викликають відповідну реакцію інших персонажів. І все це відбувається на тлі воєнних дій в Україні.

В центрі сюжету повісті «Драбина» є будинок. Він прослідковується протягом всього часу і навіть зображений на обкладинці книги. Український дім в літературі - дім, який будується для себе все життя, це асоціація з родиною, це вкорінення, це фортеця. От і для Толіка, головного героя «Драбини», хата з потенціалом, яку він так старанно вишукував, мала

перетвориться на хату його мрії. «Він не хотів готової, бо такої готової не існувало. Та й сам акт переродження, перетворення чужої коробки на власне царство мало бути окремим задоволенням.» [4, с. 2]. І ось для мільйонів українців

24 лютого 2022 року стало днем докорінного змінення життя. Євгенія Кузнецова в героях повісті створила збірний образ українців, вимушених шукати по світу прихисток в порятунку від війни, поселивши їх в закордонному будинку, який вони намагалися зробити своєю тимчасовою домівкою. Дуже влучно описане повсякденне буття звичайної родини, які подумки та душею вдома, в Україні. Але війна весь час з ними: у щоденних новинах, у невизначеності, у незвичному оточенні, у співчутливих поглядах та словах іноземців, в пізнанні себе, у почуттях, у переживаннях і розчаруваннях, у мріях і надіях, в прагненнях і діях.

Внутрішній світ «Драбини» проявляється в деталях: інтер'єру, характерів, одягу, звичок, думок, міркувань, діалогів, описів зовнішності, родинних зв'язків (навіть у тварин), їжі, часового простору, вчинків, стосунків; і символах – драбина, жаба, кактус, дуб для обіймів, риба, помідори, вишивки, ісустики, янголята, тюльпани.

В сюжеті прослідковується кілька ліній – війна, родинні стосунки, кохання, психологічний стан, нерозуміння іноземцями того, що проживають українці, і нашої неможливості до кінця все пояснити, попри намагання, внутрішніх муках Толіка про «відсиджування в тилу». Піднялася проблема боязкості Європи перед Росією. Тут описано водночас і допомога, і співчуття українцям, і лояльне ставлення до росіян.

Є. Кузнецова завдяки своїм героям намагалася аналізувати та передати поведінку та стан українських переселенців, фіксуючи реалії перших тижнів повномасштабного вторгнення.

Опис вишивок, гобеленів, ісустиків, янголят створює враження, що ця родина відчуває себе туристами в закордонному будинку, це ще не дім, а тільки ідея дому. Тому кожен і намагається додати щось своє, щоб створити

хоч якесь нагадування про власну домівку. І тільки Толік нічого не хоче з попереднього життя, але війна внесла свої корективи. І його хата з потенціалом перетворилася на справжнісіньку рукавичку. «За три дні по тому як Толік власними ключами відкрив хату, сів на старий диван, розшитий золотим гобеленом із зеленими китицями на подушках, і дивився на пасторальний пейзаж з кіньми, що висів на стіні, почалася війна. А вже на п'ятий день він забирав з кордону маму, сестру, дядька, Григорівну і Поліну» [4, с.2]. «Минуло вже два тижні у цій хаті і в цьому складі, і Толік мимоволі став патріархом і спонсором великого роду: дядько Анатолій Степанович, мама із двоюрідною тіткою Григорівною, сестра в комплекті з подругою, а до них ще й коти і собака. У жахливому сні Толік не міг собі уявити такого життя у такій страшній комбінації.» [4, с.1].

Аналіз художнього світу повісті «Драбина» дозволить отримати глибше розуміння головних героїв, їхніх дій та мотивацій. Вивчення психологічного аспекту дозволить нам підтримати це розуміння та зрозуміти, які чинники впливають на їхню поведінку. Все це сприятиме вирішенню основних тем та конфліктів повісті, що має велике значення для розуміння та оцінки твору в цілому.

У повісті «Драбина» Євгенії Кузнецової художній світ відіграє ключову роль у створенні атмосфери. Художнє зображення оточуючого середовища, яке авторка створює, є важливим елементом у побудові настрою і передачі емоцій читачеві.

Художні описи природи, місцевості, архітектури, побутових речей допомагають створити відчуття місця, атмосферу інтер'єру і зовнішнього середовища, що впливають на настрої персонажів і читача. Детальне змальовування місця перебування героїв та місцевості допомагають передати внутрішні стани персонажів, підкреслити конфлікт між головними героями та світом, обставинами, в яких вони опинилися.

Крім того, мистецтво також грає важливу роль у створенні естетичного сприйняття твору. Використання образів, метафор і символів додає глибину і

багатогранність до повісті, розширюючи її смислові можливості. Художній світ, створений в тексті, допомагає поглибити розуміння головних тем та ідей, які авторка намагається передати.

Усе це в цілому робить художній світ у повісті «Драбина» важливим інструментом для побудови атмосфери, створення настрою та сприйняття тексту читачем.

Висновки до першого розділу

У першому розділі роботи з'ясували, що мотив у художньому творі є не тільки складником сюжету, а і його рушієм. Розглянули функції мотиву, виокремили основні мотиви повісті, що створюють багатогранний художній світ. Визначили теоретичні аспекти аналізу художнього світу. З'ясували складники художнього світу, окреслили сюжетні лінії повісті. Визначили, що художній світ «Драбини» проявляється в деталях; описи місць дії та предметного світу допомагають відтворити атмосферу, створити живий образ уявного світу та розкрити глибину подій. Ці описи предметів спільно зі створенням образів персонажів допомагають змалювати багатогранний та реалістичний світ «Драбини». Описи вишиваних робіт, янголят, ісусиків, представлених у повісті, предметів побуту, одягу, місць, де відбуваються певні сцени, проходять діалоги, використання символів поліпшують візуалізацію предметного світу. І ось ми вже уявляємо собі той диван у вітальні, де Іруся з Поліною «виходять на зміну», наповнення холодильника, розташування кімнат у будинку та їх тематичне оформлення, фонтан, в якому ростуть помідори, милуємося оливковими рощами та виноградниками на гірських схилах, відчуваємо полуденну спеку, піднімаємося разом з Толіком по щаблях драбини, куштуємо рибу, що піймав Анатолій Степанович, слухаємо естрадний виступ Григорівни на вечірці... Ці деталі збагачують навколишнє середовище, додають глибину і відтворюють атмосферу, що допомагає читачам зачаруватись і відчути світ твору. В повісті є деталі, які

допомагають поглибити розуміння подій та персонажів, викликають емоції і розкривають їхній внутрішній світ.

Розгляд сюжетних мотивів дає можливість також зрозуміти особливості художнього світу авторки, самотність її творчого методу, місце в історії літератури тощо.

РОЗДІЛ 2. Аналіз художнього світу повісті «Драбина»

2.1. Система персонажів як складова художнього світу

Характери головних персонажів у повісті «Драбина» Євгенії Кузнецової відіграють важливу роль в розвитку сюжету. Кожен персонаж має свої унікальні риси особистості та мотивацію, що формують їхні дії і подальший хід подій.

Розкриття характерів персонажів допомагає читачеві зрозуміти їх мотивації, суперечності і причини їхніх дій. Це впливає на сюжет, формує конфлікти і розвиток історії. Разом, характери персонажів додають глибини і комплексності до повісті «Драбина» та розкривають складність людського досвіду.

Система персонажів може включати різні типи особистостей, такі як герої, злодії, другорядні персонажі або антагоністи. Кожен з них має свій унікальний голос, характерні риси та взаємодіє з іншими персонажами, створюючи динаміку та інтригу.

Ансамбль персонажів відображає багатогранність та різноманіття людського досвіду, відображаючи різні емоції, цінності та конфлікти.

Взаємодія між персонажами створює напруження, розвиток сюжету та додає глибину до художнього світу.

Усі персонажі в системі взаємопов'язані, впливаючи один на одного та вносять свою унікальну специфіку в колективну історію. Вони створюють комбінацію сил, які збираються разом для створення розмаїття художнього світу, що захоплює та залишає слід у серці читача.

Система персонажів як складова художнього світу також може відображати широкий спектр соціальних, культурних та історичних контекстів. Вона може представляти різні групи людей, з різними соціальними статусами, віковими групами або культурними надбаннями. Це допомагає висвітлювати різні аспекти життя та відображати широку гамму досвіду людства.

Крім того, комплекс персонажів може включати як позитивних, так і негативних персонажів, демонструючи різні аспекти людської природи. Це може створювати конфлікти та напруження, а також розкривати моральні та етичні питання. Взаємодія персонажів між собою може показувати розвиток та зміни в їхніх характерах, ставленні до інших персонажів та в собі самому.

Нарешті, система персонажів може виступати як рушійна сила сюжету, впливаючи на розвиток подій та переміщення головного героя через різні етапи оповіді. Кожний персонаж може представляти певну ідею, концепцію або тематику, що додає глибину і сенс до повісті.

Розглянемо детально кожного із головних персонажів. Почнемо з центральної фігури – **Толіка**. В «Драбині» він змальований як представник українців, які виїхали закордон за декілька років-місяців до повномасштабного вторгнення та з початком війни забрали свої родини, знайомих, друзів в безпечне місце.

Перед нами постає образ худорлявого високого хлопця, з жіночними рисами обличчя та тіла, за 30 років, який поїхав з дому від своєї надокучливої родини, від гіперопіки мами, від зверхнього ставлення старшої сестри, в пошуках себе. Толіку з дитинства вселяли, що він не такий, як має бути

справжній чоловік – і занадто худий, і боягузливий, і машинами не цікавиться, в нього навіть не було «свого» імені – назвали на честь дядька, але схожим на нього наш головний герой не був. Авторка так змальовує зовнішність Толіка: «Виріс Толік інакшим: довгов'язим, із фемінним, занадто правильним обличчям, легким рівним волоссям і глибокими печальними очима, які тільки те й робили, що дивилися в екрани, що протягом Толікового життя ставали все кращими й дорожчими. Із приземистим Анатолієм Степановичем, який мав сиплий голос, вузькі очі й цупкі кучері по всьому тілу, вони були схожі тільки ім'ям.» [4, с.2], «Синці під його очима були сині, як море.» [4, с.1]. В нього білі, по-жіночому витончені руки з «пальцями змученого сухотами піаніста», худі довгі ноги, довгі вії, волосся переливається відтінком вже зібраної пшениці. Сам же Толік «звук почуватись переможцем — він рано поїхав від мами, гарно вчився, вигравав олімпіади, отримав стипендію, рано знайшов хорошу роботу. Лузером він був тільки тому, що мама його вважала неприкаяним»[4, с. 7]. Толік купив будинок своєї мрії подалі від родини, який хотів облаштувати для себе в стилі мінімалізму: телескоп на третьому поверсі, «кабінет, підвал, де стоятиме пінбол, спальня з плазмою і плейстейшном, бібліотека коміксів на всю стіну, ванна з лампочками уздовж стелі, які б керувались пультом, тераса з кріслом і гірляндою сонячних ліхтариків, жовті подушки, абстракціоністський килим...» [4, с.1]. Але несподівано для себе йому довелося бути головою сімейства: «Опинившись раптом головою родини з шести чоловік, Толік усвідомив, що закупи із процесу бродіння поміж полицями у пошуках того, чого б його зараз з'їсти, перетворились на індустриальні запаси їжею. І запах помідорів — це було останнє, про що він думав, закупаючи на тиждень їжі, якої щоразу ставало на три дні. » [4, с.6]. Він не міг покинути свою родину і гостинно приймає: маму, сестру Ірусю, її подружку Поліну, двоюрідних тітку Григорівну з її песиком Владіком, дядька Анатолія Степановича та родину кішок – свекруху Друсю та невістку

Зусю, які вже потрошку починають обживатися в новому будинку. Хазяйнують на кухні, в домі, у дворі, в житті Толіка.

Те, від чого Толік намагався втекти, залізи повище, знов його переслідує – родина. Але ж війна не залишила вибору і вони мусять співіснувати під спільним дахом.

Толік – співробітник ІТ-компанії, працює відділено і тому надовго не залишається без уваги родини, особливо мами. То котлетку, то пиріжок, то бутерброд, то голубчик запропонують, неодмінно наголосять про наслідки надмірного вживання кави та шкідливість пробіжок для його ніг, поганий вплив нічної роботи на організм вцілому, й не оминуть питання коли ж він вже нарешті одружиться.

Постать Толіка прописана в повісті більше з психологічного ракурсу.

Толік змальований нам скромною, сором'язливою, невпевненою, замкнутою, несамостійною людиною. Він не вміє спілкуватися з жінками. На весіллі, коли до нього йшла Альба, «Толік дивився, як вона йде, і йому вже хотілось утекти додому, дати газу під гору і залізи по драбині до себе в кімнату.»[4, с.13]. Про те, що він українець, знала тільки Амалія, співробітниця відділу кадрів. Толік не любить бути в центрі уваги, щось пояснювати, доказувати, сперечатися. Він зачинився в своїй шкарлупі і не хоче порушувати цю зону комфорту. Але ж він знаходиться в соціумі і протягом всієї повісті кожен намагається порушити цю його зону комфорту. Наприклад, на весіллі співробітниці Альба всім сповістила, що Толік з України, привернувши тим самим неабияку увагу до його персони. Всі одразу почали співчувати, розпитувати про знайомих, висловлювати свої думки з приводу того, що в сучасному світі не може бути страшних війн і що прості росіяни ні в чому не винні. Толіка зачепили за живе, але він не став «аргументовано відстоювати своє», а просто встав з-за столу і пішов геть. Подібні ситуації повторюються: і на благодійній вечірці на підтримку України, де він не сказав жодного слова на підтримку країни, не вигукнув закликів щодо допомоги українцям, «— Вся ця війна про те, щоб нарешті

роз'єднатись! — втомлено сказав Толік і пішов зі сцени» [4, с.16]; і на яхті, коли розподіляли зібрані кошти, він не зміг відстояти ані свою позицію, ані вступитися за жінок. В цій сцені Лана – повний антипод Толіка – з'явилася мабуть, не випадково, вона і надалі в повісті є рушієм і прикладом для Толіка. Лана має стрижень, своє «Я», до чого і прагне Толік, але поки в нього це не виходить.

Толік настільки хотів усамітнитися, що поставив драбину, щоб попадати до себе в кімнату. Майже в кожному розділі книги головний герой бігає – це біг як вид спорту, біг від себе, родини, обставин, труднощів. І біг сприймається читачем не як рух, а як втеча. І можливо драбина і є тим символом бігу по її щаблях – то вгору, то вниз.

Нерішучість Толіка відобразилася на його самотності. Незважаючи на свій вік він не мав коханої. В нього іноді виникали думки про Поліну, і не треба було нікого шукати, наречена сама приїхала. Але зараз, під час війни, кохання він вважав не на часі. Любовний сюжет не прописано в повісті, немає розвитку відносин, просто стосунки з'явилися вже в останніх главах, раптово. І не зрозуміло, чи то кохання. Толік був настільки розгублений, що мабуть, і сам цього не усвідомлював. «Просто як наче було у мене життя якесь і не стало, розбилось на друзки, немає приводів ані для радості, ані для печалі. Я просто живу не своє життя. — Толік встав, зловив Полінин погляд і сказав різко, як ніколи: — Якби ти знала, яке б у мене було до тебе почуття за інших обставин.» [4, с.30].

Вінцем Толікових психологічних страждань та мук є кардинальні зміни, самостійні дорослі рішення, можливо й не без допомоги Григорівни, Боба, Лани, Піта та решти персонажів повісті. «Він більше ніколи, за жодних обставин, хай хоч вибухає весь світ, не лізтиме по драбині до себе додому.» [4, с.34].

Розвиток його характеру протягом повісті багатогранний і охоплює такі аспекти як самоідентифікація, пошук місця в суспільстві та реалізація себе.

Яскраво в повісті прописана двоюрідна тітка Толіка – **Григорівна**. Вона – імпозантна, ексцентрична особистість, з духом авантюризму, енергійна, позитивна, емоційна, комунікабельна. В неї зелені очі та густі брови, біле кучеряве волосся. «Григорівна, огрядна яскрава жінка середніх літ і завищених амбіцій, усе життя працювала естрадницею по санаторіях, кораблях і партійних зборах, але коли її витіснили молодші конкурентки, залюбилась у городництво, курей і кроликів. Не полишивши любов до люрексу, мережив і блондинистих кучерів, вона вбивала кроликів голими руками іглибинно досліджувала питання курячої продуктивності.» [4, с.1]. Після завершення естрадної кар'єри вона не впала в депресію, її енергія перейшла в інше русло, що приносило не менше задоволення, відвідувала дихальний клуб. «Григорівна після естради висаджувала на вікнах розсаду авокадо, любила техніки умеблювання «по феншую» і знала енергетику вазонів, розводила курей і кролів. Всі ці звички, разом із темно-червоною «ніссан мікра», вазонами, кролями і феншуєм, довелося покинути. Із ексцентричного Григорівна привезла кілька халатів, запас червоного лаку для нігтів і Владіка.» [4, с. 2]. Своїх дітей не мала і завжди розказувала про племінників. Жінка творчої натури з віком не розгубила своїх жіночих чарів і намагалася всім нав'язати свою точку зору, дати пораду, рецепт з народної медицини, вона завжди знала як потрібно правильно вчинити, у неї на все були відповіді й обґрунтування. На іронічні відповіді ніколи не реагувала. Гіперактивність Григорівни не згасла й на пенсії. Помічником у прийнятті правильних рішень був у неї феншуй. «Феншуй Григорівні служив вірою і правдою, як надійний партнер, і завжди підказував те, чого хочеться самій Григорівні.» [4, с. 6].

Цей персонаж представлений нам як енерджайзер, це ковток позитиву серед інших понурих персонажів. «— Жінціна одягається для себе! — сказала Григорівна. І сама вона дійсно була одягнена для себе — помаранчевий халат у великі чорні квіти. Губи вона теж фарбувала для себе.» [4, с. 4]. З першого дня вимушеного переїзду вона зайнялася справами –

знайшовши у себе в кімнаті коробку з незакінченою вишивкою, почала вишивати. Надумала вирощувати помідори у фонтані й вмовила Толіка придбати землі та перегнуою. Постійно була в курсі останніх подій в Україні, завдяки великій кількості інтернет-каналів, на які була підписана, та «розвинутій агентурній мережі». Григорівна спілкувалася по телефону з величезною кількістю людей, знала де хто зараз перебуває, що куди прилетіло, які наслідки. «Вона і жила між телефонним життям і реальністю, весь час плутаючи, кому що розказувала і хто що розказував їй, тому розмови завжди велись із довгими з'ясуваннями, хто від кого і що чув. Деякі її агентки перехрещувались між собою, хоча Григорівна цього не любила, бо хотіла бути унікальним джерелом інформації. Вона по крупинці збирала всі плітки, чутки і правду й потім розповсюджувала її мережею подруг, кожна з яких окопалась десь у своєму гнізді: хто не зміг нікуди виїхати, хто не схотів, а хтось був десь далеко із дітьми, котами й собаками, постійно ведучи розмови, як повернутись назад.» [4, с. 4].

Григорівна за темпераментом – сангвінік. Вона бачить склянку наполовину повною, а не наполовину порожньою. Але водночас вона потребує заохочень, підтримки своїх дій. Так, її ідею з вирощуванням помідорів підтримала мама й Анатолій Степанович, що додало впевненості дотиснути Толіка. На благодійній вечірці на підтримку України вона наче повернулася в своє минуле концертне життя, за що й була вдячна племіннику. Насправді Григорівна самотня і всю свою любов та турботу віддавала песику Владіку.

Григорівні потрібен якийсь об'єкт, на який вона матиме постійний вплив, що буде погоджуватися з її думками, пропозиціями, висловлюваннями, підживлювати енергетично. Таким об'єктом для себе вона визначила маму Толіка. А ще Григорівна – фаталіст, і всім нав'язувала думку, що все, що відбувається, так мало бути. Вона казала: «- Воно як предназначено судьбою...» [4, с.30].

Думаю, для себе вона чітко вирішила, що вимушений переїзд – це шанс на нове життя, а щоб їй ніхто не заважав в цій самореалізації, всім постійно нагадувала, як добре вдома, і наштотувала на думку про повернення. Яка чашечка, блюдечка, сервіз, покривало, виноград, нарциси, тюльпани, троянди, гортензії... «Яблуньки порозпускались, травичка в березі зазеленіла.». І якщо мама, Іруся, Анатолій Степанович поїхали, то Поліна з Толіком залишилися, через несправність машини. «Григорівна перетворилась на хижака, який вискакує з кущів у найнесподіваніші моменти і впорскує жертві порцію своєї отрути.». «Григорівна вкручувала у Поліну з Толіком свої установки.» [4, с.33]. Толіку казала, що Поліна в нього закохалася, але не хоче бути з чоловіком, який не має бойового досвіду, Поліні казала, що потрібно триматися такого чоловіка. Тим самим підштотувуючи їх до від'їзду.

Григорівна є важливим фігурантом повісті, який допомагає Толіку розкрити власні можливості. Багато в чому завдяки їй головний герой змінюється.

Мама Толіка – класичний образ мами, яка так і не відпустила сина у доросле життя. Здається, вона рада тому, що опинилася в одному будинку з Толіком. Тепер дитина буде під постійним контролем та опікою. «Мама протягом Толікового робочого дня раз у раз стукала в двері і несла то каву, то бутерброд, то пиріжечок, то дерунчик, то голубчика, і це все не рахуючи обідів.» [4, с.1]. Вона постійно «робила спроби зупинити Толікове бігальне безумство, заламуючи руки і погрожуючи артритом.». Казала, що йому краще одягати, як і коли працювати, що потрібно одружитися. Зовнішність мами чітко не прописана, але складається враження, що це скромна, але вольова, правильна й водночас невпевнена в собі людина, періодично ходить до церкви і про всяк випадок вірить у феншуйні перестороги Григорівни. Авторка змальовує образ мами як сполоханий образ. Вона дуже сильно засмучувалася від новин про війну, постійно плакала, й єдиним способом відволіктися для неї стало кухарство. Кухня їй спочатку не сподобалася, авжеж, Толік не збирався там постійно куховарити. «А потім, коли Толік

привіз торбу продуктів і мама розклала їх на полиці і полочки, якими були завішані кухонні стіни, вона ніби змирилася з цією кухнею й обережно висипала на стільницю горбик борошна, зробила у ньому ямку і влила туди дріжджову водичку. Поки її руки вимісили тісто, кухня вже стала рідною. Це як наче ти вперше з кимось обіймаєшся — ось іще запах і відчуття тобі незвичні, але поступово звикаєш. Відтоді як мама вперше глянула на кухню як на поле для пагорба борошна, тісто почало переслідувати Толіка всюди. У всіх кутках воно підіймалось, булькало, шипіло й пирскало.» [4, с.3]. «Вона так захопилася готуванням, що Толік уже двічі мусив викидати продукти. Не встигли доїдати борщ із вушками, як мама вже робила вершкову заправку на густий грибний суп із сухариками в часнику, ще не пішов останній голубець, як мама місила вареники і обсмажувала до них карамельну цибулю. Ще лишалось указаночку кілька ванільних сирників, як мама вже місила абрикосові ніжні булочки, які роздавались, випихаючи одна одну із форми. Тож коли мама вчергове приготувала шість страв (баклажанчики, пончики, підлива, картопля смажена, деруни, лінівні вареники), Толік покликав на вечерю Боба, Піта і Лану.» [4, с.28].

Характеризуючи образ мами, ми приходимо до висновку чому Толік виріс таким нерішучим. Окремий різновид гіперопіки спостерігається у жінок з істеричними рисами характеру і для домінуючої в родині матері. Такий тип людей будь-якими способами домагається влади і поваги. І зазвичай засобом для досягнення подібних цілей стає дитина, єдина в родині або наймолодша. «Батька Толік майже не пригадував і мало про нього знав: він був із тих батьків дев'яностих, яких закрутив кудись вир, що утворився, коли радянська імперія пішла на дно. Не знав, що батько умів, що любив, зате знав досконально всі його болячки і чекав, що якась із них обов'язково з'їсть і його. А болячок, з маминих слів, той мав достатньо.» [4, с.7]. Гіперопіка мами, зверхня поведінка старшої сестри, нелюб'язне ставлення близьких родичів призвели до того, що Толік зростав замкнутим, невпевненим, боязким. В результаті маємо нереалізованість у житті, слабке

«Я», низьку самооцінку, завищені очікування від життя, складнощі у придбанні навичок, депресію, труднощі у спілкуванні. Отримуємо пояснення чому Толік рано поїхав з батьківського дому та намагався усамітнитися за чотири тисячі кілометрів від родини.

Іруся, сестра Толіка, протилежність братові. Вона впевнена в собі, жвава, серйозна, прямолінійна дівчина, не втрачає холодний розум навіть під час війни. В повісті змальовано її пташиний образ через тонкий довгий ніс, якого ні в кого в родині не було, вона струнка з русим волоссям, носе стрижку з кудлатим чубчиком. Іруся була сердита і спокійна. «Вона уміла відпускати свої коментарі із серйозним обличчям так, що мама не сікла її сарказму». Іруся завжди почувалася старшою сестрою, що повинна виховувати молодшого брата. І зараз, вже в дорослому віці, це почуття та притаманна їй зверхність нікуди не ділися. Працює дівчина в міжнародній організації, але каже, що робота їй не подобається. Вона постійно моніторить ситуацію на фронті, переказуючи новини всій родині. В неї болить душа за країну, вона шукає шляхи допомоги. Перша з радістю сприймає новину про благодійну вечірку, приймає в ній активну участь, вони з Поліною чіпляли жовто-блакитні значки гостям. Іруся має досить радикальну позицію, вона відкрито та з особливою ненавистю засуджує росіян: «Вони – наша п'ятьма», і весь світ, що не розуміє українців: «для них їхні смартфони — це не портал в пекло. Уявляєш, беруть телефон — і спокійно дивляться. Їх не накривас паніка за ті три секунди, поки грузиться сайт із новинами»[4, с. 22].

Іруся виступає важливим персонажем повісті, який розкриває недостатню здатність Толіка до твердих самостійних рішень, стабільних взаємин. Вона є прикладом для головного героя для набуття впевненості та рішучості.

Анатолій Степанович – це мужикуватий персонаж, який змальований приземистим, з смаглявим обличчям, кучерявим волоссям, колись темними бровами, темно-сивою бородою, з величезними долонями, животом, має сиплий голос, вузькі очі й цупкі кучері по всьому тілу. Через діабет втратив

одну ногу, їздив в інвалідному візку та мусив на кожному кроці пояснювати, що це не фронтова втрата. Вдівець, дітей не мав, тому був дуже щасливий, що племінника назвали на його честь. Приїхав в одних штанях і сорочці, так швидко втікав від війни. Родичі називають його «людиною аналітичного складу ума». Разом з мамою Толіка та Григорівною вони «окупували» кухню, чим і відволікалися від думок про війну. «Анатолій Степанович спеціалізувався на кришінні — він під'їжджав до підвіконня і кришив то огірки, то помідори, то петрушку, то часник. Всі кришеники були однакові, з рівними краями. Хіба тільки не шикувались у борщах і салатах.» [4, с. 1].

Це надзвичайно комунікабельна людина, не знаючи мови міг спілкуватися з ким завгодно, «за умілістю налагодити діалог з нічого». «За допомогою жестів і зойків він розпитав у вантажників, скільки років їхнім дітям, розказав, що Путін хуїло, похвалив іспанський уряд, попросив зброї і запросив на партію у пінбол, як у них буде час.» [4, с. 11], за тисячі кілометрів від дому знайшов де взяти перегною для посадки помідорів.

Він рішуча, не сором'язлива людина, постійно повторював, що аби мав другу ногу, пішов би воювати. «Анатолій Степанович був стратег: окрім геніальної ідеї обв'язатись динамітом і вмерти, він завжди знав, звідки, як і чим треба було наступати і як боронитись, хоча в описах своїх стратегій часто збивався на рясні прокляття.» [4, с.2].

Анатолій Степанович не міг себе реалізувати в новому будинку і постійно нудився. Дядько Толіка постійно рахував кількість загиблих росіян і йому постійно було замало. Він мріяв про повернення додому, до ставочку на дачі, до риболовлі, в ті місця, де він був щасливий. А в цій країні, в цьому будинку він почувався недоречно. З появою у Толіка пінбола, він наче ожив, захопившись новою забавкою. «З того дня Анатолій Степанович втратив сон і навіть трохи схуд. Він підсів на пінбол так, як колись захоплювався тюнінгом свого жигуля. Толік носив йому гайки, якісь гумки, контакти — все те, що він замовляв, а Анатолій Степанович тюнігував пінбол. Толіку навіть якось захотілося написати Джорджу і показати, що його пінбол не тільки

знайшов собі дім, а знайшов людину, яка у нього залюбилася і дбає про кожну зупинку залізної кульки, вивчаючи центр її тяжіння та альтернативні маршрути.» [4, с.9]. А риболовля на яхті додала Анатолію Степановичу натхнення від самого процесу, перебування на природі та впевненості в його здібностях.

Толік все життя побоювався дядька і не хотів бути на нього схожим, але час минає, ми дорослішаємо й по новому сприймаємо світ, людей в ньому. З часом і Толік по іншому подивився на Анатолія Степановича й його обійняв жаль. Толік не став стримувати дядька в його прагненні повернутися додому і навіть запропонував покрутити раптора. «Форд раптор додав Анатолію Степановичу думок та життя, як Григорівну витягали із відчаю помідори, так його підтримував раптор.» [4, с.25].

Анатолій Степанович - це персонаж на своєму місці, щоб завершити якусь сцену, щоб перейти до нового акту.

Поліна – подружка Ірусі, чорноброва, смаглява, з темними глибокими очима йміцна на ногах. Перебуває в глибокій депресії, пригоршнями п'є антидепресанти, нічого не відчуває, не помічає навкруги себе, одягається в одягу темних кольорів і великих розмірів. «Вона ніби заціпеніла і оживала тільки тоді, коли бачила Друсю — та чимось нагадувала її. Така ж чорна, такі ж напівзаплющені повіки і довгий, важкий погляд.» [4, с. 3]. «І в мене, — озвалась Поліна, — ні бажань нема, ні улюблених цукерок, ні запаху помідорів не відчуваю. Мені все байдуже.» [4, с. 6]. Єдине заняття, щоб відволіктися від поганих думок, яке вона знайшла, – носити з місцевого базару фрукти. Тоді вона почувалася наповненою, живою.

Поліна – типовий меланхолік, тендітна, надмірно чутлива, емпатійна. Каже, що кругла сирота, але виявилось, що в неї є матір, яка мешкає в Криму і не розділяє поглядів дочки. Напевно, на додачу до повномасштабного вторгнення, ще й розірвані стосунки з мамою поглибили депресивний стан Поліни.

Поліна протягом майже всієї повісті знаходиться як би при своїй подружці, вона підтверджує, або спростовує її думки, вислови. Але, водночас, дівчина схильна до глибоких роздумів та внутрішніх пошуків. Вона чимось схожа з Толіком, сама заробила на квартиру, вдвох з батьком зробили ремонт, а тепер «просто як наче було у мене життя якесь і не стало, розбилось на друзки, немає приводів ані для радості, ані для печалі. Я просто живу не своє життя.» [4, с. 25].

Незрозуміло з повісті в який період в неї виникли почуття до Толіка та чи були вони взагалі, якщо всередині неї пусто і чорно, залишилася лише оболонка. Можливо це об'єднання самотніх душ, щоб витримати всі тяготи сьогодення. Поліна виявилася дружньою підтримкою для Толіка, ніколи не повчала, не докоряла й давала самому зробити вибір.

Поліна виступає значимим персонажем, який розкриває недостатню здатність Толіка до стабільних взаємин.

Негативним персонажем в повісті зображений **Мстіслав**. Це типовий представник «хороших руських», які «вболівають за універсальні людські цінності». Він «невисокий русявий чоловік з рідкою бородою і великими зеленими очима. Йому дуже хотілось розказати якомога більшій кількості людей про свою ненависть до Путіна. Слово «Путін» злітало з-під його вусів у розмові щохвилини, наче заклинання: «Пуцін-пуцін-пуцін!». Навколо нього зібралось кілька гостей.» [4, с. 18]. Мстіслав не бачить різниці між українськими біженцями, що втікали від війни, і росіянами, що колись виїхали з Росії. «Вільна Росія — це наша з вами спільна мета...» – такий меседж пропагує цей персонаж на тлі військових дій в Україні. На вечірці зі збору коштів для України Мстіслав почувався переможцем та героєм, в нього твердий характер, він завжди аргументує свою точку зору, на відміну від м'якотілого Толіка. «Найгірше було те, що з якого боку не почни пояснювати, чому це так бісить, ти опиняєшся в образі надто емоційної людини, яка не здатна до раціонального мислення, а тільки й може, що піти зі сцени. Так його бачив Боб, так його бачили бізнесмени, які прийшли дати грошей, і так

його бачила навіть біженка, що захоплено дивилась на Мстіслава.» [4, с. 18]. Але насправді це боягузлива людина. Він самоствердився за рахунок Толіка, але коли той запропонував виголосити в Росії промову, що росіяни не дозволять поневолити їхню країну, Мстіслав відступився, почавши оправдовуватися, що там заборонені мітинги. І багато хто на вечірці підтримав Мстіслава, який проголошував «антипутізм», в тому числі й керівник Толіка, Боб. « – Толя, – кричав він йому в спину, – Толя, послухай мене як старого бізнесмена, не можна відмовлятися від жодних ситуативних союзників!» [4, с. 18]. Люди, які далекі від військових дій в Україні, ще й на тлі російської пропаганди, ототожнюють українців з «простими» росіянами, війну – з Путіним, не бачачи кореня проблеми і вважаючи, що це в українців зверхнє ставлення до всіх росіян.

Авторка не могла пройти мимо цієї проблеми в Європі, ця тема їй дуже знайома, бо Є.Кузнецова проживає в Іспанії вже певний час. Тому і з'явилися Мстіслав, Льоня, Боб. Вона точно змалювала толерантних європейців, які виправдовують росіян, а всю провину за військові дії в Україні покладають тільки на Путіна.

Епізод з рибою, яку піймав Анатолій Стапанович, попри всі доводи Боба, що там нічого ніколи не ловилося, в повісті має алегоричне значення. Це контраст, щоб показати пристрасть українців до життя, жагу до свободи і силу в боротьбі за неї. Риба мала звірячий оскал, наче як порівняння з росіянамим. І тільки дівчата-українки кинулися ловити її по палубі голими руками, а для Піта, Боба, Льоні і Мстіслава це був страх та шок. Боба навіть знудило.

Для Толіка ці «хороші руські» стали ще одним щаблем в особистісній трансформації, він відчув «глибинну спорідненість із власними біженцями».

Комплекс персонажів у повісті «Драбина» створив глибокий та багатогранний художній світ, де кожен персонаж має свою вагому роль і відображає різні аспекти життя та внутрішні конфлікти. Це додає реалізму і багатосаровості до оповіді, поглиблює зв'язок читача з повістю та

персонажами. За рахунок того, що повість написана на основі реальних подій, кожен з українців впізнає себе хоч в одному герої.

2.2. Психологічний аналіз головних персонажів

Історію, що відбулась у «Драбині», можна узагальнити уривком з повісті: «Загалом уявлялось, що війна — це дуже чорно-білі почуття: ось вам чистий дистильований жах. Виявилось, що жах має сотні відтінків — жах із відтінком гніву, роздратування, а бувало, навіть любові. І коли війна підбиралася ближче, розвалюючи сусідні квартири, забираючи знайомих людей, з'являлося відчуття безнадії із присмаком адреналіну, наче сидиш на старті американських гірок. За це адреналінове відчуття, з яким Іруся показувала розвалену квартиру колеги, згодом ставало соромно. Адреналін вимивався, лишався просто тупий жах.» [4, с. 10]. Основним поштовхом розгортання сюжету є стосунки в родині Толіка. Вони розкривають особистості героїв повісті та дають змогу розглядати стан персонажів з позиції психоаналітичного тлумачення.

Психологічний аналіз нерозривно пов'язаний з емоційними станами героя, що містить у собі інформацію про людські почуття, роздуми, емоції, настрої та світогляд.

Зважаючи на суперечливу внутрішню психологічну ситуацію головних героїв «Драбини», необхідно відзначити їх готовність долати труднощі у спілкуванні, взаємовідносинах, праці та способі мислення. А отже врешті головним героям доводиться вирішувати кожен свій конфлікт.

Найцікавіше спостерігати за психологією головного героя, Толіка, і його душевними муками, коли він лишається наодинці зі своєю совістю. У повісті «Драбина» Толік може бути підданий психологічному аналізу з декількох граней. Ось деякі можливі аспекти його характеру, які варто розглядати:

1. Самотність і внутрішній конфлікт: «Десь щось наче здохло, — мама не спинялась, — Толік, це десь коло тебе. Може, ти вступив у щось? — То душа моя мертва» [4, с. 31]. У повісті Толік часто переживає почуття самотності та внутрішнього конфлікту. Він шукає своє місце у світі, бореться з проблемами боягузості, із самоцінкою та ваганнями щодо своїх дій. Його внутрішня боротьба відображає загальну тему пошуку себе та самореалізації.

2. Розвиток і перетворення: Усі перипетії, які відбуваються з Толіком у повісті «Драбина», сприяють його розвитку і перетворенню. З самоусвідомленням і зростанням він знаходить нові можливості та глибше розуміє себе. З лузера на початку повісті від зростає «до поїздки на вже новому рапторі на східні рубежі фронту». Етапи його розкриття можна вважати психологічними кризами, і кожен з них вносить свій внесок у його трансформацію.

3. Самооцінка та впевненість у собі: «Славка — герой, — подумав Толік. — А я — лузер» [4, с. 7]. Прогрес у розвитку героя, зміну в його самооцінці та впевненості у собі помічаємо вже в кінці повісті. Він набуває більшу віру в свої здібності та можливості, а також підтверджує свою важливість і значущість в різних ситуаціях.

4. Реакція на стрес і труднощі: У повісті Толік також стикається зі стресом і труднощами, які впливають на його психологічне становище. Він переживає негативні емоції, відчуває тривогу, «Толік все частіше, з перших днів війни, ловив себе на думці, що всі довколишні люди його вибішують просто через те, що у них все добре. Ці усміхнені обличчя, морозива, навіть сусідські сварки — він був певен, що вони сваряться не через ядерний конфлікт» [4, с. 10], але також показує внутрішню силу та здатність пристосуватися до складних обставин: «віддер драбину разом із гілками бугенвілії від стіни і розламав її, сказавши собі, що він більше ніколи, за жодних обставин, хай хоч вибухає весь світ, не лізтиме по драбині до себе додому.» [4, с. 34].

5. Сором. «Він давно вже не почувався так жалюгідно. Стояв у трусах в кораблики у коридорі і сердився на маму. Здається, востаннє він так підкреслено почувався невдахою, коли вибачався перед власною дівчиною, що потривожив, коли застукав, як та цілувалася з його сусідом по кімнаті.» [4, с. 7]. Соромився Толік і своєї позиції щодо вигадування причин аби не йти воювати. «Толік відчув щось середнє між ненавистю, страхом і соромом. Він так часто відчував цю суміш, що хотілося цьому почуттю вже дати свою назву.» [4, с. 10]. Поступово він усвідомлює і приходить до думки, що війна це не тільки фронт і можна бути корисним і з-за кордону.

6. Подолання дитячих страхів: «Толік хотів бути повелителем гори, і ця скеляста вулиця була одним із вирішальних аргументів, чому він обрав таку хату, що кишла керамічними янголами. Він з дитинства хотів залізи кудись вище, де його ніхто не дістане: ні мама, ні Іруся зі своїми надокучливими подружками, де Анатолій Степанович не кликатиме блідого високого Толіка під жигуля, під яким смерділо машинним маслом, мокрим камінням, іржею й особисто Анатолієм Степановичем. Як виявилось, і ця хата була недостатньо висока. Всі його страхи дістали його тут і оселилися поруч» [4, с. 9]. Врешті решт він дивиться на родичів з погляду дорослої людини і розуміє, що не хоче, щоб вони їхали. «Знаєш, мені ці місяці було з ними дуже важко, але я почувався, наче з мене є якийсь толк, наче я хоч щось роблю, а зараз я відчуваю відповідальність за них усіх» [4, с.28]. «Толік вперше за ці тижні відчув якусь глибинну спорідненість із власними біженцями. Вони точно не пропонували б йому стояти на сцені із Мстіславом, вони розуміли, про що пісня Григорівни. Навіть Григорівні він був вдячний і відчув якусь аж ніжність за те, що вона зрозуміла, що саме йому було потрібно. Якби хтось сказав, що Григорівна розважить його піснею, він би не повірив, але саме це зараз відбулося. Десь ізсередини йому піднялась вдячність упереміж з любов'ю, а під «...буде нам з тобою що згадати» він сповнився таких емоцій, що по щоках йому побігли сльози.» [4, с.18].

7. Емоційна проникненість: Толік може бути характеризований емоційною проникненістю. Він чутливо сприймає своє оточення, реагує на переживання інших людей, а також на свої власні почуття. Його емоції можуть варіюватись від радості і захопленості до суму і тривоги.

Авторка найяскравіше змалювала нам психологічний портрет Толіка, як головного героя повісті, але він розкривається завдяки впливу інших персонажів, через їхні емоційні стани: інтерес, радість, здивування, страждання, гнів, страх, сором, настрій, пристрасть, стрес, афекттощо.

Емоційний стан мами Тотіка характеризується як нестабільний. Об'єктом її інтересу є син. Вона отримує високий рівень задоволення від опіки над Толіком і впевненість в собі коли він добре і вчасно поїв, не перенавантажився, виспався, дослухався до її порад. Її настрої змінний, передається Толіку через відношення до нього. Мама переймається дрібницями, живе спогадами, весь час голосить над кожною квіткою, як за померлим: «Куди ж ти пнешся у такий страшний світ?».

Поліна наче застигла в здивованому образі. У неї одна брова була постійно піднята. «Ця брова наче жила своїм життям, незалежним не тільки від другої брови, а й від самої Поліни. Часом здавалося, що це єдине живе, що у неї лишилось.» [4, с. 3]. Це емоційна реакція на раптові події (початок війни). Дівчина перебуває в стресовому стані, в неї відсутні будь-які бажання, але в той же час Поліна усвідомлює свій сьогоденний стан, приймає його та намагається з нього вийти, знайшовши нові позитивні емоції та корисні справи.

Іруся постійно перебуває в гніві на росіян, що почали військові дії в Україні. «От суки!» – частий вислів, який вона голосно вигукує. Гнів має стенічний характер, тобто викликає короткочасне піднесення життєвих сил. Її переживання характеризуються високим рівнем напруження та імпульсивності, в той же час мобілізуючи енергію для самозахисту, створює відчуття активності й сили. З появою нової інформації про якісь заходи, зміну

обстановки у дівчини прокидається неабиякий інтерес, що проявляється в позитивному емоційному тоні. Вона здатна до активних дій.

Анатолій Степанович приймає ситуацію, але не мириться з нею. «— Колись та й буде війні кінець, — Анатолій Степанович під'їхав до кухонних дверей. — Оце якби мені другу ногу, я б пішов служить.» [4, с. 1]. Він перебуває у фрустрації – глибокому емоційному стані, який виникає під впливом невдач, що мали місце при завищеному рівні запитів особистості, що проявляються у формі негативних переживань, таких як: озлобленість, досада, апатія. Часом його стан змінюється на пристрасть, коли він захоплюється пінболом, рибалить.

Позитивно налаштована Григорівна завжди в бадьорому, мажорному настрої. Але це не означає, що вона не переживає через події в Україні, тим більше, що сталося горе – на війні загинув племінник. Бути на позитиві – це не тільки її життєве кредо, а й своєрідна захисна реакція від стресу. Щоб трохи зняти емоційне напруження вона розробила для себе запасну стратегію на випадок, якщо швидко не вдасться повернутися додому. «Насправді Григорівна знала, що її околиці вже не окуповані, але вона свою хату відрізала від себе, наче ногу з гангреною, наче й не було її в неї ніколи. Їй так нестерпно було думати, що там із нею і чи надовго звідти відігнали ворожі війська, що виявилось легше просто про неї забути, мимоволі напустивши на себе часткову амнезію. «Вона так робила й раніше: з чоловіками, роботами і квартирами, легко перепурхуючи з місця на місце, не пускаючи ніде коріння.» [4, с.27]. На основі акумуляції накопичених переживань, коли вони почали переповнювати душу, Григорівна в стані афекту дає своєму організму фізичну розрядку – «вона пішла на кухню, нагострила найбільшого ножа, яким покійна Марікармен рубала свинячі ребра, і підійшла до кактуса біля порога. Вона різала кактус із таким задоволенням, наче це був цілий полк ворогів. Кактус під ножем рипів і падав порізаним шматтям додолу. Вона примовляла: «Росте таке колюче неясно нащо... Не чіпайте, казав... Коло порога оце таке страшне... Це ж ужас просто!» [4, с. 34].

Всі Толікові біженці страждають, перебувають в страху перед війною, втратами, невизначеністю. У кожного він набуває різної інтенсивності – від легкого побоювання до жаху, що паралізує: «Кури Григорівни лишилися під Харковом. Можливо, вони поглизли від артилерії і повмирали, можливо, їх з'їли корінні москвічі і представники менших провінційних російських міст, а може, вони здичавіли, виростили густі розмашисті крила і полетіли в теплі краї, де немає зими.» [4, с. 1]; «Іруся сіла на лавку біля входу і глянула на себе в дзеркало. «Якою я поїхала? — думала вона. — Якою вертаюся?» Їдучи в березні, вона думала, що цей досвід змінить її назавжди, а зараз піймала себе на думці, що вона на ці тижні наче застигла, перестала існувати, впала у сплячку, а тепер вертається до життя. «Навіть коси, здається не росли», — вона заправила за вухо коротке пасмо волосся.» [4, с.30].

У всіх була спільна ненависть до ворога і патріотична любов до України. «Мама з Григорівною були одностайні у тому, що ні одна квітка не має тішити жодного ворожого солдата, і при цьому ніяк не могли вплинути на те, що квіти на окупованому дворі Григорівни буяли, як мало коли.» [4, с. 24].

Особливої радості герої не відчувають через військові дії в Україні. Посмішки на їх обличчях з'являються дуже рідко. І хоча вони знаходяться в небезпеці, постійно переживають і близько сприймають негативні наслідки війни в рідному місті, з сусідами і знайомими, в країні в цілому. Ці насторої передалися і Толіку. Можливо, аби не родина, він так би і не змінився.

За підсумком кожен персонаж вирішує свій конфлікт:

- Толік допомагає ЗСУ, забирає до себе Поліну, перетворює будинок на хату своєї мрії;
- мама з Анатолієм Степановичем та Ірусею повертаються додому до свого звичного життя;
- мрія Поліни здійснилася – її видова квартира на тринадцятому поверсі ціла, вона знайшла своє кохання;

- Григорівна, після смерті Владіка, відчувши свободу не лишатись ні під чиїм крилом, поїхала вчити естрадному співу канадських дітей, на прощання закривши Толіку сім банок квашених помідорів.

Зауважте, що авторка постачає нам деякі ознаки персонажа, що дозволяє краще розуміти його мотивації і реакції, проте окремі аспекти можуть варіюватися залежно від особистих інтерпретацій та сприйнятів читачів.

2.3. Деталі та символи у повісті «Драбина»

Як ми вже з'ясували, художній світ повісті «Драбина» розкривається в деталях. Тема жалю, болю, війни прослідковується навіть в одязі персонажів. Домінують темні кольори. Тільки Григорівна вдягалася екстравагантно, «це сидить у мені глибше, це моя природа!» – казала вона. Весь світлий гардероб Толіка «починався і закінчувався фісташковою сорочкою», яку він викинув одразу після весілля колеги, щоб забути про той вечір. Анатолій Степанович взагалі приїхав тільки в одній сорочці і не захотів з собою забирати ті речі, що купила йому Іруся вже в Іспанії. «Колись звичні дії — обрати, приміряти, розрахуватись — не викликали ніякої радості.» [4, с.17].

Також спогади про предмети з «минулого життя» додають страждань. ««Ліда, а отака чашечка, помниш? В тебе був схожий сервіз». І мама згадувала свою чашечку, де вона стояла, думала про те, коли востаннє її брала до рук. «Отаке покривало у тебе на дачі у спальні, помниш?» І мама згадувала не тільки покривало, а й вікно у двір зі спальні і сонячні плямки від виноградної лози на землі. «А в тебе не такий виноград був?» — питала Григорівна маму, коли вони виходили на автобусну зупинку, минаючи виноградники, і мамі від слова «був» робилось на душі млосно і важко, наче всередині їй осідала важкелезна каменюка і не давала йти далі. Кожен листок, який розпускався у Толіковому дворі, їй наче проростав через душу. Хіба кактус, та лимони, та якісь інші пустельні колючки не лізли їй у серце,

але нарциси, тюльпани, троянди й особливо гортензії росли через неї поживому.» [4, с.29].«Толік присів на камінь. Він помітив, що не любить цю глину під ногами, бо ліс йому видавався інакшим, ніж вдома, а про «вдома» думати було боляче, хоч він останніми роками туди і не рвався.» [4, с. 10].

Тема родини зображена навіть у котячих стосунках, мама привезла з собою двох кішок – свекруху і невістку. Іруся постійно повторювала Толіку, що всі вони і є його родина, іншої немає. В діалозі Толіка й Альби також це прослідковується:

«Вони окремі люди, так, ви якось пов'язані, але ти ніяк ні за кого з них не відповідаєш.»

— Тобто? Це ж родина. Що це значить — «якось пов'язані»?

— Можливо, у вашій культурі твоя відповідальність поширюється на родину, але сучасний світ уже не такий.» [4, с.29].

Є.Кузнєцова детально змалювала нам дім Толіка, який став тимчасовим притулком для його родини. В триповерховому будинку з підвалом, кухнею та вітальнею було дуже багато вишивки: «Вишивка висіла на всіх стінах: у коридорі, спальнях, вітальні, на кухні, у ванній і в туалеті внизу.» [4, с. 2]. Висіло сім вишитих імен онуків чи правнуків колишньої хазяйки, у нішах вздовж сходів висіли розп'яття і маленькі ісусики, на другому поверсі стояла статуя Діви Марії, скрізь розміщалися фігурки янголят, всі спальні були тематично оформлені вишитими репродукціями, статуями, образами.

Війна оселилася в цьому будинку. «Він подивився на свою хату: чужий мурашник, який не встиг стати своїм, кожен куток якого вже отруєний розмовами про смерть, у кожній кімнаті якого висіла в повітрі тривога. Будинок надувся цією тривожною безнадією і невідомістю, і, здавалось, варто відчинити на другому поверсі вікна, як він здується у малесеньку хатку, отруївши все навколо своїм дзвінким повітрям дороги в нікуди.» [4, с. 30].

Про відносини всередині родини дізнаємося з таких фраз: «У цій родині не вміли говорити слів співчуття. Ні про собаку, ні про значно більші втрати. Найпросвітленіша була Іруся. Її цьому навчили за гроші.» «Толіку важко було прийняти думку, що оті люди, про яких він думав, уявляючи родину, зовсім не схожі на всіх тих, хто опинився зараз поруч.»

Деталі художнього світу відображають і в описах природи, що створює ефект присутності читача в певному місці. Цикади в кущах на задньому дворі, зелені оливкові дерева, полуденна спека, спокійне море, що нагадувало сталевий листок, тюльпани, що пробіваються скрізь снаряди, яскраві рожеві листочки бугенвалії. «Один зі столів, прикрашений білими кульками і червоними тюльпанами, стояв під величезною сосною, її стовбур був зовсім голий, а десь нагорі павутиною хиталися колючі віти.» «У кожному кутку щось зеленіло і пнулось догори, обабіч дороги розкривались кульбабки, ще недавно голий, а потім завітчаний мигдаль укритися зеленою павутинкою листя.» «До Толіка тягнувся лапами здоровенний кактус, що в темряві скидався на екзотичну ласкаву тварину, яка вже роками стереже цю хату.» «Помідори ще навіть не викинули цвіту, але біля них пахло, як колись у бабусі літом.»

Ці деталі допомагають поглибити наше розуміння подій та персонажів, роблять їх більш живими та зрозумілими для читача. Вони додають текстуглибину та контекст, сприяючи утворенню зв'язку між сюжетом та емоціями, що допомагає нам відчувати повноту подій та переживання героїв.

В ідейно-смісловій і художній структурі повісті «Драбина» першорядна роль відведена **символам**. Сам вибір предмета і його включення у художній світ твору – це прийом. Як складова художнього світу твору предмет виконує свою функцію – працює на «кінцевий результат». Такий предмет уже наділений художньою енергетикою. І головним з них є драбина.

Символ драбини в повісті має різні інтерпретації, залежно від контексту і способу, яким авторка використовує його в тексті. Драбина – це певний

кордон з сім'єю, щоб усамітнитися. Драбина – негласний компроміс, ти даєш нам будинок, ми тебе не чіпаємо. Це символ емоційного стану героїв на тлі воєнних дій в Україні. Драбина має символічне значення, відображаючи пошук головним герцем своєї ідентичності, самовдосконалення, проходження складностей та досягнення важливих цілей, прагнення до зростання. Символ драбини вказує на шлях досягнення чогось вищого, розвиток персонажів, підвищення свідомості або досягнення нових можливостей.

Також нам зустрічаються такі символи:

Кам'яна жаба, яка сиділа на фонтані у дворі і спостерігала за тим, що відбувається. Жаба є одним з важливих символів у повісті «Драбина». Вона може мати кілька різних тлумачень і означень, залежно від контексту і сприйняття читача. Ось декілька можливих інтерпретацій символіки жаби у цьому творі:

1. Символ перетворення: У багатьох культурах жаба асоціюється з перетворенням, тому її присутність може вказувати на зміну або розвиток головного героя. В повісті «Драбина» жаба може символізувати зміну світогляду та переосмислення цінностей.

2. Символ страху або обмеженості: У деяких культурах жаба пов'язується з підступністю або зловісністю. В повісті «Драбина» жаба може передавати образ страху, переживань або непередбачуваності, що відображається у внутрішньому стані героїв.

3. Символ втрати натурального стану: У художній літературі жаба часто використовується як символ загибелі чи знищення природних середовищ. В повісті «Драбина» жаба може означати втрату природної рівноваги або нестабільність гармонії героїв.

Кактус: Кактуси часто символізують життєздатність, стійкість та виживання в непридатних умовах. В повісті «Драбина» кактус вказує на здатність героя адаптуватись до складних ситуацій, подолати перешкоди та зберегти внутрішню силу.

Риба: Риба може бути символом глибини, мудрості, мрійливості або непередбачуваності. У повісті «Драбина» риба означає приховані аспекти та глибинні думки героя. Вона представляє також бажання бути глибоко зануреним у дослідження своєї внутрішньої сутності.

Тюльпани: Тюльпани можуть символізувати красу, чистоту, прозорість, пробудження або початок нового. У повісті «Драбина» тюльпани означають відродження, пошук нових можливостей та перспектив у житті героїв, поступове розкриття головного героя, його прагнення до гармонії та самореалізації. Вони ростуть попри вибухи, руйнування, окупацію, загибель людей, бо життя продовжується, не зважаючи на жахи війни.

Дуб, як символ, що втілює силу, стійкість, довголіття та витривалість. Він символізує опору і витривалість, ілюструючи здатність головного героя подолати перешкоди та долати випробування у своєму житті. Його наявність символізує мудрість, освіченість і витримку, які головний герой може здобути протягом свого життя.

Ісусики, янголята, вишиті репродукції релігійної тематики виступають в повісті як оберіги, створюючи своєрідний захист для біженців.

Помідори, як рослина, в повісті не мають явного символічного значення. Це деталь, що створює атмосферу та настрій твору.

Ці тлумачення символіки дають окремі можливі означення її присутності в повісті «Драбина». Однак, варто зауважити, що символіка може мати різні інтерпретації, і кожен читач може сприймати її власним способом, залежно від свого власного досвіду та світогляду.

Висновки до другого розділу

Художній світ повісті «Драбина» Євгенії Кузнєцової глибокий і атмосферний. Мотиви та характери героїв розкриваються через деталі, в роздумах, міркуваннях, діалогах, описах, просторі. Описані в повісті події відбуваються протягом максимум пів року. Точного часу авторка нам не

вказує, лише по деталях ми можемо здогадуватися. Поміроди плодносять в серпні.

Головні персонажі є складними та багатогранними, кожен з них має свої особливості, які визначають їхню роль у розвитку сюжету. Характери головних героїв взаємодіють між собою та впливають на розвиток сюжету. Вони створюють напругу, конфлікти та призводять до змін у житті персонажів, що робить сюжет цікавим та захоплюючим для читача.

Образ кожного персонажа нагадує певний тип (портрет) українців, які вимушено покинули свої домівки і опинилися за кордоном, в пошуках прихистку. Деякі з них знайшли новий дім у чужій країні, втілюючи там свої мрії та амбіції, а деякі не припиняють сумувати за батьківщиною, країною, де зростає, з якою пов'язано безліч незабутніх спогадів.

ВИСНОВКИ

Художня література відбиває найрізноманітніші прояви життя людей, суспільства і природи. Справжній письменник глибоко вивчає дійсність, проникає в закони розвитку окремої людини, усієї нації, людства, всесвіту. У такого митця-дослідника виникає власне розуміння змісту і сенсу людського життя, прекрасного і огидного в ньому, розумного і недоцільного, людського і антигуманного. Тобто створюється певний ідеал людини, суспільства, дійсності.

Якщо твір і можна вважати дзеркалом, то тільки чарівним. Навіть, коли збігаються події з реальністю і все впізнаване, то й тоді ми говоримо про особливий світ – світ художнього твору, «художню реальність», світ, який живе за своїми законами мистецтва.

В цьому світі, створеному Євгенією Кузнецовою, існують персонажі повісті «Драбина» – українська родина, що опинилася у вимушеній евакуації в Іспанії. Кожен з них має свій власний характер, особливості тамотивації. Вони конфронтуються з труднощами, внутрішніми конфліктами та постійно змінюються через взаємодію між ними. Це робить їх реалістичними та цікавими для аналізу і розуміння їхніх дій та розвитку впродовж повісті. Через глибокий розгляд художнього світу твору ми отримали унікальне уявлення про життєві ситуації, почуття та емоції героїв, а також зрозуміли важливість світоглядних, етичних та культурних аспектів, які проростають у цьому творі. В отриманому дослідженні виправдовується актуальність вивчення повісті «Драбина» з художнього боку, проаналізовані персонажі, описи місць дії та предметний світ, які допомагають відтворити атмосферу та розкрити глибину подій.

В кожному герої Є. Кузнецова показала нас самих – українців, що втікають вій війни. Через ці художні образи, передані легкою мовою, з ноткою гумору, з глибиною різних почуттів та емоцій, що змальовані в ситуативних діалогах, роздумах, міркуваннях, предметах, буденність відгукується в нашому сьогоденні.

У повісті я детально проаналізувала образ кожного персонажа й дійшла висновку, що кожен з них списаний з українців за кордоном, тож пропоную підбити підсумки.

Григорівна – той тип людей, які раді новим можливостям, попри біду. Тут підходить прислів'я: Немає злого, щоб на добре не вийшло. Звичайно ж війна залишила свій слід в їхніх душах, але виїзд за кордон вони сприйняли як нову можливість, повертатися не збираються, а намагатимуться будувати нове життя. Вони є найбільш задоволеними перебуванням за кордоном, мають там найменше проблем, та є тим типом українців, кому життя за кордоном подобається так само або більше, ніж життя в Україні.

Іруся – тверезо прийняла ситуацію, не впадає в депресію, шукає можливості і шляхи допомоги військовим. Це тип людей, що виїхали за кордон твердо знаючи, що повернуться за будь-яких обставин та ще й з допомогою. Люди з цієї групи є відносно більш лояльними до України. Вони дещо частіше за інші типи планують повернутись в Україну та є більш визначеними щодо цього.

Мама – збірний образ українців-панікерів (сполоханий образ), які не знають що їм краще – залишатися і чекати завершення бойових дій чи повернутися за будь-яких обставин, бо там залишилося житло. Вони постійно намагаються порівняти життя в Україні та за кордоном, живуть спогадами і від цього ще більше нервують. На їх рішення про повернення можуть впливати як закінчення бойових дій, так і можливості жити і працювати в Україні

Поліна – інертна постать, що символізує українців, які мимоволі опинилися за кордоном, перебувають у глибокій депресії, не розуміючи чи хочуть вони далі взагалі жити. Вони приїхали просто пересидіти складні часи, а потім додому, як тільки перестануть стріляти. Це тип самотніх людей, без підтримки близьких, у них можуть бути родичі на окупованих територіях з проросійськими поглядами, які не змінять навіть правдиві факти рідних про війну.

Анатолій Степанович – образ українців, які не хочуть та не вважають за потрібне сидіти за кордоном без діла, коли можуть бути корисними і на рідній землі, де їм завжди знайдеться що робити. Побувши певний час за кордоном під час активних бойових дій обов’язково повернуться додому при першій же нагоді. Важливим також є те, що на їхнє рішення про повернення до України найменше впливатимуть зовнішні фактори: як бойові дії, так і політика.

В образі Толіка зібрано портрет українців-імігрантів, що жили й працювали за кордоном ще до повномасштабного вторгнення, а з початком війни приймали своїх родичів, знайомих, друзів, сусідів. Патріотично налаштовані, здебільшого живучи з сумнівами та думками чи правильно усе вони роблять, при цьому відчуваючи сором за те, що вони не на передовій. Цей тип намагається вести боротьбу з ворогом в інших сферах, наприклад, волонтерити.

Толік імігрант, а вся решта біженці, але в нього є ностальгія за Україною. Можливо ці відчуття і не виникли б якби не було поряд родини, яка постійно це обговорює.

РЕЗЮМЕ

Сьогодні я розглянула та проаналізувала новий твір для української літератури. Новизна роботи полягає в розкритті художнього світу повісті через призму війни, почуттів, думок, переживань. Євгенія Кузнєцова точно передає емоційний стан українців після початку повномасштабної війни. У повісті глибоко розкриті почуття героїв. Кожен українець знайде свій прототип максимально схожий на себе.

У роботі висвітлено мотиви в художньому світі повісті «Драбина». Основний – мотив війни. Окрім нього, я розглянула мотив самореалізації, мотив мрій і бажань, мотив внутрішніх перешкод, мотив важливості взаємодії з іншими людьми, мотив любові, мотив зростання і вибору, мотив природи, мотив символів, мотив втрати і смутку, мотив пошуку сенсу життя, мотив свободи та мотив родинних стосунків.

З'ясувала значення поняття «художній світ» – це творчий конструкт, який описується уявою письменника і проявляється в тексті його твору. Він може бути порівняний з образною картинкою, яка складається з різних подій, постатей та їхніх висловлювань, які відображають духовні феномени, такі як уявлення, думки, переживання та інші. Художній світ існує в межах літературного твору і передає атмосферу та значення, втілені у цьому тексті.

У повісті ми знайомимося з Толіком та його родиною. Це вимушені переселенці, що покинули свої домівки на території бойових дій та виїхали закордон до Толіка. По факту давно вже чужі одне одному, за пів року життя разом в спільному будинку стали однією великою родиною. Кожен з героїв – окрема особистість, якій потрібен особистий простір для життя. Кожен з них додає в будинок та в життя щось своє, буденне, довоєнне.

У роботі я охарактеризувала та зробила психологічний аналіз головних персонажів. Я немов зазирнула у душі героям та знайшла своє відображення в кожному. Твір написано дуже просто, що дає змогу читачеві легко поринути у внутрішній світ повісті. Антуражу повісті додають і символи:

кам'яна жаба, кактус, риба, тюльпани, дуб, ісустики, янголята, вишиті репродукції релігійної тематики і найголовніший – символ драбини, над значенням якого замислюєшся постійно під час читання твору. Усе це чітко та лаконічно пов'язано між собою.

Своїм твором авторка передала важливий меседж – українці, які вимушено виїхали закордон через війну, будуть сприйняті тільки як імігранти та біженці попри всі намагання інтегруватися в суспільство різних країн.

SUMMARY

Today I have reviewed and analyzed a new work for Ukrainian literature. The novelty of the work lies in the disclosure of the artistic world of the story through the prism of war, feelings, thoughts, and experiences. Yevheniia Kuznetsova accurately conveys the emotional state of Ukrainians after the outbreak of a full-scale war. The novel deeply reveals the feelings of the characters. Every Ukrainian will find a prototype that is as similar to himself as possible.

The paper highlights the motifs in the artistic world of the novel "The Ladder". The main one is the motif of war. In addition to it, I examined the motive of self-realization, the motive of dreams and desires, the motive of internal obstacles, the motive of the importance of interaction with other people, the motive of love, the motive of growth and choice, the motive of nature, the motive of symbols, the motive of loss and sadness, the motive of finding the meaning of life, the motive of freedom, and the motive of family relationships.

I found out the meaning of the concept of "artistic world" - it is a creative construct described by the writer's imagination and manifested in the text of his work. It can be compared to a figurative picture consisting of various events, figures, and their statements that reflect spiritual phenomena such as ideas, thoughts, experiences, and others. The artistic world exists within a literary work and conveys the atmosphere and meaning embodied in that text.

In the story, we meet Tolik and his family. They are internally displaced persons who fled their homes in the war zone and went abroad to live with Tolik. In fact, they were strangers to each other for a long time, but after six months of living together in a common house, they became one big family. Each of the characters is a separate person who needs a personal space to live. Each of them adds something of their own, everyday, pre-war life to the house and to the life.

In my work, I characterized and psychologically analyzed the main characters. It was as if I looked into the souls of the characters and found my

reflection in each of them. The work is written very simply, which allows the reader to easily plunge into the inner world of the story. Symbols add to the story's surroundings: a stone frog, a cactus, a fish, tulips, an oak tree, Jesus, angels, embroidered reproductions of religious themes, and most importantly, the symbol of a ladder, the meaning of which you constantly think about while reading the work. All of this is clearly and concisely interconnected.

With her work, the author conveyed an important message: Ukrainians who were forced to go abroad because of the war will be perceived only as immigrants and refugees, despite all their efforts to integrate into the society of different countries.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Архіпова О.В. Методика концептуального аналізу художнього тексту. *Лінгвістика*.2011. № 2.С.122-126.
2. Бохун Н. В. Методика лінгвістичного аналізу портретних описів // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики: зб. наук. праць / Київськ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. К. 2015. Вип. 27. – С. 21-30.
3. Ганна Улюра.Або пан умре, або осел здохне: читаємо рецензію Ганни Улюри на «Драбину» Євгенії Кузнецової/ [Електронний ресурс] / - Режим доступу<https://liroom.com.ua/books/yevheniya-kuznyetsova-drabyna/>– Загол. з екрану.
4. Євгенія Кузнецова. Драбина / [Електронний ресурс] / - Режим доступу<https://www.litlib.net/bk/205879/read>.
5. Зборовська Н. В. ПСИХОАНАЛІЗ І ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО// Н. В. Зборовська – Київ: Академвидав, 2003. – 391 с.
6. Ілля Рудійко. Молода українська література: вигадані світи, еміграція та всюдисущі панельки/ [Електронний ресурс] / - Режим доступу<https://tyzhden.ua/moloda-ukrainska-literatura-vyhadani-svity-emihratsiia-ta-vsiudysushchi-panelku/>– Загол. з екрану.
7. Іра Блаженко. Ніде сховатися від війни: огляд роману «Драбина» Є. Кузнецової / [Електронний ресурс] / - Режим доступуhttps://gluzd.org.ua/authors_columns/nide-skhovatisia-vid-viiny-ohliad-drabyny-ievhenii-kuznietsovoi/– Загол. з екрану.
8. Катерина Толокольнікова.«Драбина», яка веде не вниз: про що новий роман Євгенії Кузнецової: огляд, про що книжка / [Електронний ресурс] / - Режим доступу<https://chytomo.com/drabyna-iaka-vede-ne-vnyz-pro-shcho-novuj-roman-ievhenii-kuznietsovoi/>– Загол. з екрану.
9. Книга року BBC-2023. Переможці/ [Електронний ресурс] / - Режим доступу <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c0jyep3d4xno> – Загол. з екрану.

10. Кушнірова Т.В. Мотив як літературознавча категорія: ознаки і типологія Збірник наукових праць / Т.В.Кушнірова // Вісник Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г.Короленка. Випуск 1 (34). – Полтава, 2004. – С.3-11.

11. Л. Скорина. Аналіз художнього твору : Навчальний посібник для студентів гуманітарних спеціальностей (філологія, літературна творчість, журналістика) / Л.Скорина. -Тернопіль : Навчальна книга - Богдан, 2013. - 424 с.

12. Марко В. П. Аналіз художнього твору // В. П. Марко . –Київ : Академвидав, 2013. – 280 с.

13. Мірошникова Н.О. Найуживаніші літературознавчі методи аналізу художнього твору [Текст]: стисла характеристика. Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. 2004. №6. С.11-13.

14. Моклиця М.В. Методи аналізу художнього тексту в сучасному літературознавстві. *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2004. №6. С.10-11.

15. Нешко С. І., Антонова В. Ф. Вступ до літературознавства: Конспект лекцій. – Харків: УкрДУЗТ, 2019. – 46 с.

16. Олена Лисенко. Спитайте Мієчку в еміграції. Чому варто читати новий роман Євгенії Кузнецової. ОГЛЯД / [Електронний ресурс] / - Режим доступу <https://life.pravda.com.ua/culture/2023/03/20/253421/> – Загол. з екрану.

17. Особливості аналізу художнього твору в українській літературі / [Електронний ресурс] / - Режим доступу <https://naurok.com.ua/osoblivosti-analizu-hudozhnogo-tvoru-v-ukra-nskiy-literaturi-181413.html> – Загол. з екрану.

18. Переможниця Книги року BBC-2023 Євгенія Кузнецова: «Було страшно писати смішну книжку про страшне». Євгенія Кузнецова на нагородженні премії Книга року BBC-2023 (18 грудня 2023 року) / [Електронний ресурс] / - Режим доступу <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cjrg9nkvkd2o> – Загол. з екрану.

19. Психологічний портрет літературного героя/ [Електронний ресурс] / - Режим доступу <https://mojaosvita.com.ua/psihologija/%E2%9C%85psixologichnij-portret-literaturnogo-geroya/>– Загол. з екрану.

20. Психологічний портрет як спосіб розкриття сутності художніх образів // Н. В. Дячук / [Електронний ресурс] / - <http://eprints.zu.edu.ua/28935/1/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F%20%D0%9A%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%B4%D0%B0.pdf>.

21. Словник літературознавчих термінів / [Електронний ресурс] / - Режим доступу <https://onlyart.org.ua/dictionary-literary-terms/hudozhnij-svit/>– Загол. з екрану.

22. Скорина Л. В. Аналіз художнього твору//Л.В. Скорина–Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2013.–424 с.

23. Ференц Н. С. Сучасні методологічні засади літературознавства: навчально-методичний посібник для студентів філологічного факультету ; Упоряд. О. М. Чижмар ; відповід. за вип. В. В. Барчан. – Ужгород : Гражда, 2021. – 140 с.

24. Художній мотив // Віртуальна читальня Української літератури для студентів, вчителів, учнів та батьків/ [Електронний ресурс] / - Режим доступу <https://ukrlit.net/item/1642.html>и.

25. Guerin W., Labor E. Morgan, Reesman J. C., Willingham H. R. A Handbook of Critical Approaches to Literature // W. Guerin and others–New York: Oxford UP, 1992.–393 p.

26. A Simplified Guide:Writing a Literary Analysis. Writing center. Lewis university / [Електронний ресурс] / - Режим доступу <https://lewisu.edu/writingcenter/pdf/final-writing-a-literary-analysis32>